

**AKERS
DØLEN**

NR 3 – 97

**MEDLEMSBLAD FOR
GRORUDDALEN HISTORIELAG**

JUNI 1997

Stovner – dagene 1997

Rommen gamle skole - Blev bygget 1860 og innviet 1 mai 1861 med 58 elever.

skildet 92-

**Onsdag 11. juni kl 18.30
Gamle Rommen skole**

ROMMISKOLEN – Den gamle skolen ved Trondheimsveien**Slutt på omgangsskole**

Inntil slutten av 1850-årene var det utelukkende omgangsskole i Aker herred. Læreren reiste rundt og samlet barna til undervisning på gårder og andre steder hvor det var plass nok for slikt. I vårt område tror vi at det var avsatt et hus på Nedre Fossum gård (det gule huset) som stasjon for omgangsskolen. Omgangsskolelærernes evner og kvalifikasjoner varierte, og dette bar nok undervisningen preg av. Mange var sikkert gode, men det ble ikke stilt formelle krav til dem når det gjaldt utdanning.

Fastskoleloven

I 1860 kom *Lov om Landsalmueskolen*, den såkalte fastskoleloven, som bestemte at det skulle etableres faste skoler i landdistriktene. Landet skulle deles inn i skolekretser, og i kretser hvor det var flere enn 30 barn som kunne søke skolen daglig skulle det bygges skoler. Dette førte til at omgangsskolen ble avskaffet i Aker herred og erstattet av i alt 16 fastskoleanlegg. I vår del av herredet ble det opprettet tre skolekretser, Furuset, Linderud og Rommen. Loven fastsatte også en del andre viktige krav til skoleordningen både når det gjaldt undervisningstid, lærebøker, lærernes utdanning og statsstøtte. Fastskolene skulle i tillegg til å dekke selve skolefunksjonen også huse, og delvis brødfø læreren og hans familie. Det var som regel minst 10 mål lærerjord i tilknytning til skolene. Læreren skulle altså bo i skolehuset og dyrke den jordveien som hørte til, noe som hadde stor betydning, da lønnen hans var beregnet ut fra at han selv skulle bidra til livsoppholdet ved det han klarte å drive opp av jorda. De fleste lærerfamiliene hadde også husdyr, i hvert fall ei ku og kanskje høner eller gris.

Rommiskolen alene igjen

Av de fleste fastskolene i Aker finnes det lite igjen. I vårt område er Linderud helt borte mens hovedhuset på Furuset skole fortsatt eksisterer i sterkt ombygget stand som bolighus. Bare Rommiskolen står igjen som det eneste komplette fastskoleanlegget. Riktignok er de femten målene med lærerjord bygget ned under hus og veier, men bygningene, også uthusene, er fortsatt på plass. Rommiskolen, eller Gamle Rommen skole, ble bygd ved Trondheimsveien i 1860, det samme året som fastskoleloven ble vedtatt, på tomt utskilt fra Rommen gård. Allerede den gangen var Trondheimsveien sterkt trafikkert. Selv med vår moderne målestokk ville vi nok ansett trafikken som betydelig. Det var selvfølgelig hestekjøretrøyer som dro forbi her. Lasskjørere og steinkjørere på vei til Kristiania. Biler eksisterte ikke i 1860, men Norge hadde fått jernbane. I seks år hadde togene på Hovedbanen tøffet fram og tilbake mellom Kristiania og Eidsvoll, og fra Rommiskolen kunne man sikkert både se og høre dem passere den store steinfyllingen *Haugenstuen bank*, på vei til eller fra Grorud stasjon.

Lærerne

Rommiskolen ble innviet 1. mai 1861 med 58 elever fordelt på to klasser. Den siste

omgangsskolelæreren her i distriktet, Hans Dahl, ville ikke overta den nye faste skolen. Kirkesanger Simon Knutsen ble derfor tilsatt som Rommiskolens første lærer, og flyttet med sin familie, kona Stina og deres to år gamle datter Marie, inn i det nybygde skoleanlegget.

Onsdag 11. juni kl 18.30
Gamle Rommen skole – program
Avduking av Oslo Byes Vels kulturminneskilt
ved
kulturminister Turid Birkeland
Presentasjon av boken «Sagaen om Stovner»
ved Roy Normann
Minikonsert av elever ved Oslo kommunale
Musikkskole, avd. Vestli
Kulturstivandring langs Trondheimsveien fra
Rommiskolen til Vestli Aktivitetshus – guide:
Jan Arne Tangerud

Senere fikk de en datter til, Karoline, i 1865. Hun er altså født i Rommiskolen. Begge døtrene ble lærerinner og virket i Aker. Marie, begynte sin karriere på Rommen og var senere ved Linderud, Løren, Lilleaker og Bygdø (Skøyen). Karoline var ved Ulven til hun ble gift i 1891 Simon Knutsen som var født i 1827 virket på Rommen fra 1861 til 1868 da han ble klokker i Østre Aker. Fra 1868 var Kristian Fredrik Bjørlykke lærer på Rommen i 34 år.

levener

Av de gamle skoleprotokollene framgår at fraværsprosenten var relativt høy de første årene, hele 24% i 1868. Det bedret seg imidlertid slik at fraværsprosenten i 1878 var sunket til 17 og ytterligere til 7–8 mot slutten av 1880-tallet. I begynnelsen av 1870-årene opplyses det at skolens tilsynsmann, som var presten, måtte gjøre henvendelse til flere foreldre og til bestyreren på Grorud Klædefabrik fordi det viste seg at noen av de eldre elevene hadde arbeid på fabrikken i skoletiden. Det som vi i dag kjenner som bydelen Stovner var en ren jordbruksbygd. Flere gårder lå her; Tokerud-gårdene, Fossum-gårdene, og Stovner-gårdene som bydelen har navn etter. Dessuten Bånkall- og Rommen-gårdene og Romsås. Den velkjent Grorudgranitten ble brutt i store mengder her oppe. Mange familier bosatt på Grorud hadde sin hovedforsørger knyttet til steinvirksomheten. Av skoleprotokollene som er bevart i Oslo Byarkiv går det fram at elevenes foreldre hovedsakelig hadde tilknytning til jordbruk, kledefabrikken, steinvirksomhet eller jernbanen. Elevene skulle ha 27 uker skolegang.

B

Returadr.: Groruddalen Historielag, Postboks 37 Grorud, 0905 Oslo.

I tillegg var det 10 uker frivillig skole. Undervisningsmetoden som ble bruk kaltes for vekselundervisning. De flinkeste elevene hjalp nybegynnerne med å stave. De stavet høyt mens læreren underviste de andre. Dersom det ble for mange høytstavere på en gang, kunne det nok bli mye surr i skolestua.

Grorud skole overtok til slutt

I 1900 sto den nye Grorud skole ferdig. Meningen var at den skulle avløse Rommiskolen som allerede i flere år hadde vært for liten. Men flere foreldre i Rommiskolens nabolag likte dette dårlig. De gikk til aksjon og fikk utvirket at den gamle skolen fortsatte som småskole i noen år til. I 1911 var det definitivt slutt med skole i Trondheimsveien 557. Da hadde det vært undervisning der i 50 år. Som en kuriositet kan det nevnes at Trygve Lie er innskrevet i Rommiskolens protokoller. Lie var født i 1896, begynte på skolen i 1903 og gikk ut i 1910.

Lærerboligen

Etter 1911 ble huset brukt som bolig. Overlæreren (rektor) ved Grorud skole, Tormod Knutson, kjøpte den i 1913 og bygde etterhvert om huset innvendig. Knutsons familie bodde her helt til 1964. Tormod Knutson var født i Fyresdal i 1863 og utdannet ved Kristiansand lærerskole. Han kom til Aker og Grorud i 1902. Ble overlærer i 1913 og var det til han gikk av i 1934. Han var innvalgt i herredsstyret første gang i 1904 og satt der i 4 perioder. Et par ganger var han Venstres kandidat ved Stortingsvalgene. Han var mye brukt som foredragsholder og skal ha vært en god festtaler. Det er Tormod Knutson og hans familie som kan takkes for at Rommiskolen ikke ble utsatt for omfattende endringer i tiden etter 1911 og derfor kan framstå i dag som et viktig kultur- og skolehistorisk minnesmerke til glede for oss alle.

Kulturhuset

Rommiskolen er i dag langt på vei etablert som et lokalt kulturhus. Flere organisasjoner og lag leier møtelokaler i huset og det avholdes konserter og foredrag i den gamle skolen.

Rommiskolen er vel verdt et besøk.